

Донецька обласна державна адміністрація
Департамент освіти і науки
Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості

ДИТЯЧА ФАНТАЗІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ТВОРЧОМУ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

інформаційно-методичний poradnik

Слов'янськ - 2023

Схвалено до друку та використання в освітньому процесі науково-методичною радою Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості (протокол № 1 від 25.01.2023)

Укладач:

Приймак В. А., завідувач відділу «Школа раннього гармонійного розвитку дитини «Радість» Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості

«Дитяча фантазія та її роль у творчому розвитку дошкільника» // інформаційно-методичний poradnik / уклад. Приймак В.А.

Інформаційно-методичний poradnik містить основні відомості про сутність понять «фантазія», «уява», «креативність». Подано методи, засоби, технології розвитку фантазії у процесі навчання дітей дошкільного віку у гуртках закладу позашкільної освіти та додано практичні заняття, на прикладі яких розглянуто логічний та творчий розвиток особистості дитини. Матеріали інформаційно-методичного poradnika можуть бути використані керівниками гуртків з розвитку мовлення, викладання іноземної мови (англійської) та образотворчої діяльності для планування, організації та реалізації дистанційної роботи у позашкільній діяльності.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. Дитяча фантазія та її роль у творчому розвитку дошкільника	8
2. Роль роботи з природними матеріалами у розвитку фантазії	27
3. Пластилінографія як засіб розвитку фантазії дітей дошкільного віку	36
4. Вплив казки на розвиток дитячої фантазії	45

ПЕРЕДМОВА

У процесі дорослішання дитина розпочинає більше цікавитись тим, що її оточує: вона намагається вивчити цифри, букви, кольори, відчуття на дотик різні тканини та смаки їжі. Тобто, малюк розвивається й вчиться. Як не втратити інтерес дитини до пізнання світу та навчання? За допомогою цікавих ігор та розробок, які залучаються малечу до творчої діяльності, можна розвивати у них фантазію, креативність, логічне мислення. А ще – мотивувати їх вчитися й відкривати захопливий світ, в якому вони живуть. Відтак актуальності набуває проблема пошуку та вибору найбільш доступних і простих у використанні методів, форм та технологій для розвитку фантазії дітей в умовах сучасності дистанційного навчання, що забезпечить активну комунікацію і супровід навчального процесу у закладах позашкільної освіти.

Гра для дитини – природна невимушена активність, основна форма розвитку мислення і особистості. Що діти завжди роблять з особливим задоволенням? Грають! Самостійно, з батьками або однолітками, іграшками або будь-якими предметами, що сподобалися.

Через ігрову діяльність дитина пізнає світ: дізнається властивості і характеристики предметів, що оточують її, освоює соціальні ролі і вчиться взаємодіяти з іншими дітьми і дорослими, набуває навиків і підтверджує свою спроможність.

Допитливий дитячий розум постійно шукає «нову їжу» для досліджень. І цей факт не можна ігнорувати, а навпаки, треба максимально використовувати для розвитку і навчання малюків, дошкільнят. Внутрішня особистісна тенденція до творчого вирішення проблем у психолого-педагогічній літературі отримала назву «креативність». із психологічної точки зору креативність – це тісно пов'язана з іншими рисами в цілісну систему властивість особистості.

Предметом спеціального вивчення вона виступила в дослідженнях як зарубіжних (М. Воллах, Дж. Гілфорд, Х. Грубер, Дж. Девідсон, Н. Коган, С. Медник, Р. Муні, П. Торренс, Д. Фельдман, Дж. Фодор, Д. Харрінгтон, А. Штейн та ін.), так і вітчизняних учених (Т. Галкіна, Є. Григоренко, В. Дружинін, В. Козленко, П. Кравчук, Л. Ляхова, В. Мо-ляко, Я. Пономарьов, В. Кудрявцев та ін.).

В історії дошкільної педагогіки і психології проблема креативності завжди була однією з найактуальніших. Психологи і педагоги вважають можливим креативний (творчий) розвиток дітей. Великий потенціал для розвитку дитячої творчості лежить в образотворчій діяльності дошкільника.

Однак проблема розвитку креативності й фантазії залишається теоретично і недостатньо представленою у практиці навчання та виховання дітей. Це обумовлено складністю цього явища, прихованістю механізмів творчості. Що стосується дитячої

творчості, то розуміння цього процесу важливе для дорослого не лише у сенсі усвідомленого керування творчим розвитком дитини, але й для усвідомлення зрілої творчості, оскільки в її джерелах, у «зернятку» закладено і, можливо, яскравіше проявляється те, що характеризує, але більш приховано, діяльність дорослої людини.

Базовий компонент дошкільної освіти як концептуальний документ, що визначає перспективні напрямки розвитку дошкільної освіти, поставив перед педагогами безліч завдань, одне з яких — так організувати і так спланувати роботу дошкільного та позашкільного закладу, щоб вона сприяла розвитку життєздатності дітей як головної здатності, що допомагає не тільки виживати, а й успішно діяти у різних життєвих ситуаціях. Особливість такого підходу — організація освітнього процесу, який дає змогу максимально реалізувати пізнавальну активність дітей під час дослідницької діяльності, сприяти формуванню таких найважливіших особистісних якостей, як компетентність, активність, ініціативність, креативність і самостійність. Учені довели: діти не просто репродуктивно засвоюють суспільно-історичний досвід, а і виявляють при цьому творчі здібності, самостійно здобувають знання відкривають для себе нові можливості мислительних дій.

Поява цієї позиції пов'язана з уточненням більш загальної проблеми — розуміння психологи дитинства, змісту і значення цього періоду в житті людського суспільства. В останні роки

намічається своєрідний перегляд відношення між світом дорослих і світом дитинства. Цінності світу дитинства важливі й для дорослих. Відомий психолог Г. Кравцов розглядає творчість у тісному зв'язку з розвитком особистості дитини. Людина розвивається як особистість із перших днів життя. Розвиток – спосіб існування особистості.

Метою цієї збірки є надання практичних порад для педагогів щодо розвитку особистості, дитини засобами нестандартних підходів, які сприятимуть розвитку фантазії дітей дошкільного віку в закладах позашкільної освіти в освітньому процесі, як організації синхронного дистанційного навчання, так і в асинхронному режимі.

ДИТЯЧА ФАНТАЗІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У ТВОРЧОМУ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

Чи задумувалися ви колись над тим, що фантазія — одна з головних умов розвитку цивілізації. Без неї людство так і залишилося б у кам'яному віці. Ця чудова особливість нашої психіки є інтелектуальною функцією мозку і безпосередньо пов'язана з пам'яттю.

«Дитяча фантазія та її роль у творчому розвитку дошкільника»

Завідуюча відділу,
«Школа раннього
гормонального розвитку
дитини «Радість»
Вероніка ПРИЙМАК

Вся історія людської цивілізації доводить: фантазія є її рушійною силою, наріжним каменем освіти, винахідництва, прогресу. Вона спонукає до пошуку нових рішень, є невід'ємною умовою творчості. Без її участі неможливо уявити не тільки літературу, музику, живопис, але і математику, фізику, механіку.

Без фантазій людині було б складно ужитися з реальністю або створити її. Адже все, що нас оточує – це результат чиеїсь фантазії, втіленої в матеріалах, будівлях, побутових приладах, транспорті, інтернет-мережі, книгах, картинах – у всьому.

Сьогодні наша планета потребує нестандартних рішень. Створюються еко-міста, відбувається роботизація, технології йдуть вперед, розвивається штучний інтелект. Для кожної особистості важливим є розвиток нестандартного мислення, адже *машини ніколи не будуть так фантазувати, як людина*. Перед нами постає супер-завдання – активно розвивати дитячу фантазію, яка є двигуном майбутнього. І тим паче це важливо тому, що деякі

педагоги не знаходять користі у проявах фантазії, вважаючи, що бажання дитини фантазувати віддаляє її від реальності. Вони схильні йому приписувати шкідливий вплив. Маю на меті показати, що фантазія – важлива умова нормального розвитку особистості дитини, вона необхідна для вільного виявлення його творчих можливостей.

Уточнімо поняття
«фантазія».

Фантазія

(лат. *Phantasia* від
грец. φαντασία — уява):

- **уява;** створення *нових образів* на основі колись сприйнятого, компонент творчої діяльності;
  - **мрія,** продукт уяви; ситуація, що представляється індивідом або групою, не відповідна реальності, але висловлює їх бажання;
    - **каприз, примха, химера**

Такий переклад слова «фантазія» на різних мовах. Щодо тлумачення поняття, то іноді його ототожнюють з уявою, сприймають як ідентичні, але суть їх принципово різна.

Супер-завдання: активно розвивати дитячу фантазію, яка є двигуном майбутнього

Фантазія (лат. Phantasia від грец.φαντασία - уява):

- ✓ уява; створення нових образів на основі колісь сприйнятого, компонент творчої діяльності;
- ✓ мрія, продукт уяви; ситуація, що представляється індивідуалом або групою, не відповідна реальності, але висловлює їх бажання;
- ✓ каприз,
- ✓ примха,
- ✓ химера

Фантазія – повністю вигадана, уявна ситуація, яка не має з реальністю нічого спільного. Яскравий приклад фантазій - феї, гноми, єдинороги.

Уява – додаток до реального сценарію, його розвиток і логічне завершення; це **справжні образи**, якими дитина управляє.

Тобто, **уява** - придуманий сценарій, який цілком може бути втілений у реальність. Це справжні образи, якими дитина управляє. Дитина може уявити, як блискуче він виступить на змаганнях, і, як це порадують батьків і як у майбутньому він стане знаменитим спортсменом; **фантазія** - уявлення про те, чого не було і бути не може (яскравий приклад фантазій - феї, гноми, єдинороги).

ФАНТАЗИЯ - ПОВНІСТЮ ВИГДАНА, УЯВНА СИТУАЦІЯ

УЯВА – додаток до реального сценарію, його розвиток і логічне завершення; це справжні образи, якими дитина управляє

Фантазія передбачає більш високий рівень уяви, оскільки передбачає здатність людини вигадувати, створювати уявні чи химерні світи чи ситуації своїм розумом.

Поняття «фантазія» вживається лише в тих випадках, коли йдеться не про відтворення, а про **яскраву продуктивність творчого процесу**.

І найголовніше: поняття «фантазія» може застосовуватися лише у тих випадках, коли мова йде про яскраву продуктивність цього процесу, що має саме творчий, а не відтворювальний характер. Критерії фантазії: продуктивність, гнучкість, оригінальність і розробленість.

Фантазія передбачає більш високий рівень уяви

*Поняття «фантазія» вживається лише в тих випадках,
коли йдеться не про відтворення,
а про яскраву продуктивність творчого процесу*

Фантазія – це особливий метод мислення

продуктивність

оригінальність

гнучкість

розробленість

Критерії
фантазії

Фантазія – це особливий метод мислення, який активно формується у дитини починаючи з малих років. У психології сенситивним для розвитку фантазії вважається саме дошкільний вік. Діяльність дошкільників протікає в умовах, за яких вони ще не включені в жорстку систему занять, – дорослі більше намагаються їх виховувати, ніж навчати, а дитина може виступати як суб'єкт, якому подобається діяти саме так, а не інакше (наприклад, дошкільники граються тільки за власним бажанням, – змусити їх гратися неможливо).

Така ситуація сприяє розвитку творчих можливостей дітей, зокрема їхньої фантазії.

Коли ж дитина йде до школи, то освітній процес у школі зорієнтований переважно на розвиток лівої півкулі мозку, яка, за теорією функціональної асиметрії головного мозку,

визначає схильність до аналізу, абстрагування й узагальнення, забезпечує роботу словесно-логічного мислення, обробляє інформацію алгоритмічно, лінійно.

Це значною мірою знижує діяльність *правої півкулі*, яка *відповідає за наочно-образне, інтуїтивне, опрацювання інформації та забезпечує творчий характер будь-якої діяльності дитини* завдяки добре розвиненій фантазії. Школа часто гальмує процес становлення творчої особистості,

оскільки зазвичай пропонує учням для засвоєння великий обсяг інколи непривабливої для них інформації, яка подається в готовому вигляді, неодноразово повторюється, використовує репродуктивні методи навчання, привчає до шаблонності у виконанні завдань. Коли діти дорослішають, вони починають міркувати осмислено, забуваючи про фантазії і уяві, таким чином пригнічується

нестандартне мислення. Саме тому таким важливим завданням у роботі з дошкільниками є розвиток фантазії.

Науковці на питання, що таке *фантазія*, дають однозначну відповідь: *це найцінніша якість, великий дар людини, реальний капітал у будь-якій галузі його життєдіяльності*. Перш ніж показати світу нове – творець завжди фантазує, уявляє картину в голові, мріє про нову реальність. Здатність до фантазії створила світ предметів, нашу цивілізацію, вона допомагає нам в повсякденності. Людина з фантазією здатна креативно вирішувати стаючи перед ним завдання, нестандартно виходячи з неоднозначних ситуацій, створювати нове, творчо себе виявляти світу.

ФАНТАЗУВАТИ – ЗНАЧИТЬ ТВОРИТИ

Характерними особливостями творчої діяльності дітей дошкільного віку є:

- суб'єктивна новизна продукту;
- емоційна включеність;
- захопленість процесом творення;
- відсутність внутрішнього критика;
- характерне домінування пізнавальної мотивації, що виявляється у формі дослідницької, пошукової активності;

Фантазувати – значить творити. Дана здатність виступає **обов’язковою умовою творчої реалізації людини**. Тож творчість неможлива без фантазії, а результатом фантазії є творчий процес і його продуктивний результат – малюнок, поробка з якогось матеріалу, казка тощо.

Характерними особливостями творчої діяльності дітей дошкільного віку є: суб’єктивна новизна продукту; емоційна включеність, захопленість процесом творення (творює, тому що подобається сам процес); відсутність внутрішнього критика; характерне домінування пізнавальної мотивації, що виявляється у формі дослідницької, пошукової активності.

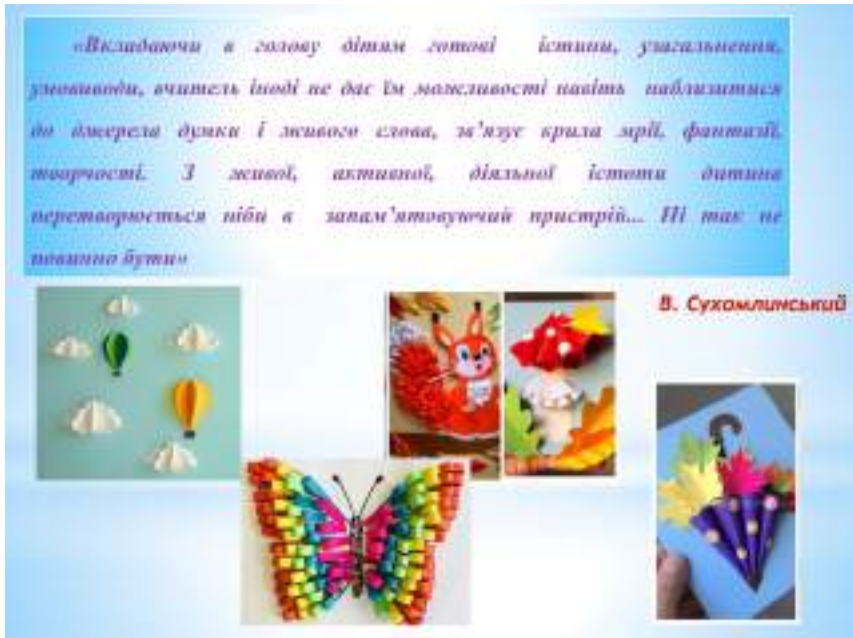
Однією з основних характеристик фантазії дітей дошкільного віку є її спрямованість на створення чогось нового. І дійсно, в дітей у результаті фантазування постійно виникає щось таке, з чим вони не зустрічались у житті. Проте образи, створені фантазією дітей, спочатку ситуативні і суб’єктивні, у більшій мірі цінні лише для самого творця, і, якщо реалізуються у зовнішньому продукті, то зазвичай недосконало, неуміло. Фантазуючи, дитина ще не

орієнтується на результат, її приваблює сам процес, а тому вона рідко доводить задумане до завершення.

Один з важливих способів розвитку дитячої фантазії - це, звичайно, творчість. Причому саме-саме різне: малювання, ліплення, аплікація, конструювання, вироби з самих різних матеріалів, в тому числі і природних. Займаючись творчістю, малюк щоразу придумує який-небудь образ і втілює його в життя. Ось тільки варто розділяти творчість і роботу за зразком. На жаль, дуже часто творчість з дітьми зводиться у нас саме до роботи за зразком, а не до вигадування і фантазування.

Фантазія дітей безмежна, а завдяки ліпленню кожен малюк може втілити в реальність найнеймовірніші образи та створити повноцінний світ для гри. Знайомлячись із новим видом творчості, дитина напевно не відразу зможе створювати складні фігури, тому разом ми ліпимо із пластиліну для дітей спочатку прості, базові форми, а потім тварин, мультиплікаційних героїв, динозаврів тощо.

Намагайтесь по можливості не нав'язувати дитині ваше бачення світу, нехай він побачить і представить світ по-своєму. Як слушно зауважив В. Сухомлинський, найшкідливіше у зневажанні розвитком дитячої фантазії – формалізм у засвоєнні знань, зниження в учнів інтересу до навчання. «Вкладаючи в голову дітям готові істини, узагальнення, умовиводи, вчитель іноді не дає їм

можливості навіть наблизитися до джерела думки і живого слова, зв'яже крила мрії, фантазії, творчості. З живої, активної, діяльної істоти дитина перетворюється ніби в запам'ятовуючий пристрій... Ні так не повинно бути»

Спробуйте розвивати фантазію і уяву дитини за допомогою творчості. Малюючи, займаючись аплікацією або ліпленням, ви можете щось підказати малюкові, порадити, показати основи, познайомити з технікою роботи, але не давати чітких інструкцій, що і як робити. Адже малюк вже бачив безліч найрізноманітніших справжніх будинків і казкових ілюстрацій в книжках. Покажіть йому, як за допомогою простих ліній виходять стіни, дах, віконця.

Прояви фантазії дошкільників найкраще відображені в їхніх **іграх**. Гра надає широкі можливості для розвитку фантазії і творчості:

- ✓ створення уявної ситуації;
- ✓ символічний характер ігрових дій та їх результатів;
- ✓ використання предметів-замінників;
- ✓ виконання різноманітних ролей;
- ✓ побудова власного сюжету;

Згодом, окрім ігрової діяльності, фантазія дітей дошкільного віку проявляється в елементарній словесній (складання віршиків, дражнилок, вигадування продовження почутих казок, а також створення власних казок, пригодницьких оповідань) і художній (малювання, ліплення, конструювання, аплікація) творчості. Це стає можливим завдяки розвитку довільності уяви дітей.

Важливе значення у розвитку фантазії має слово *«слово дозволяє створювати відокремлений світ фантазії, відділений від дії та особистої участі»* (Н. Палагіна).

Яскраві образи, які виникають у дітей під час слухання оповідань, казок, під час спілкування з дорослими, тривалий час зберігаються у дитячій пам'яті, а потім знаходять своє втілення в іграх, стають одним із джерел їх сюжетно-рольового змісту, а також у витворах різних видів творчої діяльності.

Класичним носієм фантазії є казка.

«Казка, фантазія- це ключ, за допомогою якого можна відкрити джерела думки і слова. Без казки, без гри уяви дитина не може жити... Казка- це, образно кажучи, свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови» В. Сухомлинський.

Під час фантазування дитина сама створює якою завгодно сюжет, в тому числі і казковий, яку йому завгодно ситуацію, яку завгодно завдання і сам вирішує її як завгодно. Прийнятно будь-яке рішення. А при вирішенні реальних завдань дитина шукає не будь, а реальне, «доросле», серйозне, здійсненне рішення. В обох

випадках він творить, але при фантазуванні більше свободи, так як немає заборон з боку фізичних законів і не потрібно великих знань.

Коли дитина самозабутньо розповідає небилиці зі своєю участю, вона не бреше, в нашому звичайному розумінні, вона

складає. Їй неважливо, реальне це чи не реальне. І нам це не повинно бути важливо, **важливо інше, що мозок дитини працює, генерує ідеї.** Проте все ж слід звернути увагу на те, про що мріє дитина. Якщо

малюк весь час розповідає про своїх неіснуючих друзів, про ніжних батьків або про іграшки, то, може бути, він страждає, мріє про це і таким чином виливає душу...Важливо не обмежувати дитину в її фантазіях, але стежити, щоб вигаданий світ не став головнішим за реальний.

Всім малюкам властиво фантазувати.

Одні придумують неймовірні історії, які нібито відбувалися з ними і їхніми близькими. Інші розповідають про чарівні

властивості різних предметів. Треті можуть дружити з неіснуючими персонажами і казковими героями, водити на повідку невидимих собачок, розмовляти з великою диванної подушкою, немов це конячка, представляти себе кошеним, білчням, їжачком... Але це зовсім не обман! Це чудове явище, невіддільне від дитинства. Ще Ейнштейн говорив, що вміння уявляти і фантазувати вище великої кількості знань, тому що без уяви не можна зробити відкриття. І якщо вдуматися, основою багатьох значущих винахідників була саме фантазія людей про килимілітаку, возі, яка їздить без коня, горщику, який сам варить кашу.

Важливо не обмежувати дитину в її фантазіях, але стежити, щоб вигаданий світ не став головнішим за реальний.

ПЛЮСИ І МІНУСИ ДИТЯЧОЇ ФАНТАЗІЇ

+++ Плюси +++
Фантазія, спрямована на креатив, допомагає розкрити унікальність і талант, розслабитися і просто весело провести час.

--- Мінуси ---
Якщо дитині не пояснюють різницю між фантазією і брехнею, вона може вирости патологічним обманщиком.

Тож можна виокремити плюси і мінуси дитячої фантазії:

Плюси. Фантазія, спрямована на креатив, допомагає розкрити унікальність і талант, розслабитися і просто весело провести час.

Мінуси. Якщо дитині не пояснюють різницю між фантазією і брехнею, вона може вирости патологічним обманщиком.

Отже, *дитяче фантазування - це не марна і безглузде заняття, а основа творчого мислення.* Неможливо досягти висот в жодній області людської діяльності, не володіючи розвинутою фантазією і уявою. Вони необхідні інженерам і конструкторам, художникам і музикантам, письменникам і хімікам . І щоб розвинути дитячу фантазію треба створити креативне освітнє середовище, яке в закладах позашкільної освіти визначається як

maker surrounding - мейкер середовище – творче середовище, в якому особистість реалізує свій творчий потенціал.

Саме така характеристика середовища у словах Василя Сухомлинського:

*Діти повинні жити у світі краси, гри,
казки, музики, малюнка,
фантазії, творчості*

ЖИТЕЦЬКА ОКСАГЕНА АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТУ ОСВІТИ І НАУКИ
ЖИТЕЦЬКОЇ ОКСАГЕННИЙ ПАЛАЦ ДІТЕЙНОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

**РОЛЬ РОБОТИ З
ПРИРОДНИМИ
МАТЕРІАЛАМИ У
РОЗВИТКУ ФАНТАЗІЇ**

Людмила ПРОВОДА
керівник гуртка «Фантазії дитинства»

Робота з природним матеріалом має велике значення для естетичного виховання дітей, прищеплення їм художнього смаку, розвитку творчих здібностей, уявлення та фантазії.

Творчість з природних матеріалів дає можливість занурити дітей у дивовижний світ природи та привчати їх любити та шанувати природу рідного краю, привчати оберігати неповторну красу та скарби української землі. Зустріч із природою дає можливість дитині спостерігати за природними явищами, звертати увагу на красу квітів, плодів та листя. Різноманітні сухоцвіти, листочки, коріння, суцвіття, крупі приховують у собі невичерпні можливості для творчості та фантазії.

Що ж таке природні матеріали? Із самої назви стає зрозумілим, що це все те, що дає нам сама природа, все те, що знаходиться у нас «під ногами». Ці предмети ми часом навіть не

помічаємо, але їх легко можна знайти: гілочки, сучки, квіти, листя, шишки, солома, жолуді, хвоя, трава і т.д.

Із використанням простих природних матеріалів можуть бути створені різноманітні творчі роботи та вироби: фігурки тварин, панно, картини, герої казок та мультфільмів, ікебани, рамки для фотографій, новорічні прикраси, декоративні елементи інтер'єру. Виготовлення виробів з природнього матеріалу – справа цікава, кропітка, майже ювелірна, але дуже приємна та захоплююча. Скільки радості отримує дитина від зробленої своїми руками поробки або іграшки з жолудів, горіхів, листя! Умілі ручки та фантазія творять чудеса.

Завдання керівника гуртка навчити вихованців бачити матеріал, фантазувати, створювати роботи цікаві за задумом. Діти не завжди можуть знайти сюжет для своєї роботи й прив'язати

його до зовнішньої форми. Роль керівника гуртка на занятті полягає в тому, аби лише натякнути на цікаву думку та виразну форму. Немає ніяких суворих правил у виготовленні виробів, якщо використовуються природні матеріали. Включивши фантазію, придумати нові образи та форми, проявити своє образне та творче мислення здається не таким вже й складним.

Найчастіше для виготовлення поробок та аплікацій діти використовують осінні листя, що є найкращим подарунком від природи для творчості та виготовлення будь-яких композицій. Осінні листя — матеріал не лише дешевий і доступний, він просто сам падає на голову і килимом стелиться під ноги. Підбирай, включай фантазію і твори! Листя є скрізь, воно різних форм, кольорів, величини, і це дає нам можливість творити неймовірної краси аплікації та поробки.

При створенні аплікацій із листя застосовуються такі техніки.

- **Накладна аплікація.** Сухі листочки накладають один на одного, при цьому, не використовуючи ножиці. Усі елементи, яких не вистачає у картинці, діти домальовують фломастером або фарбами.
- **Силуетна аплікація.** З листя вирізаємо потрібні силуети і складаємо в аплікацію.
- **Модульна аплікація.** Основний секрет – це підібрати схожі за формою і за кольором листочки і скласти з них задуману картинку. Це такий собі своєрідний пазл. Цікаво та креативно.
- **Симетрична аплікація.** Підбираємо однакові листки і робимо симетричну картинку.

Використовуючи будь-яку із цих технік, можна створити безліч яскравих та різноманітних картин. Для цього не потрібно багато: листочки, картон, клей і ваша фантазія!

Розглянемо деякі приклади використання вищезазначених технік для розвитку фантазії у дітей.

АПЛІКАЦІЯ З ОСІННЬОГО ЛИСТЯ «ПІДВОДНИЙ СВІТ»

Аплікація з осіннього листя «Підводний світ» (накладна аплікація)

На занятті діти потрапляють у таємні морські глибини, де відтворюють свій власний сюжет та виконують аплікацію морських мешканців. Різнобарвне осіннє листя дає можливість пофантазувати та придумати нові образи. У своїй роботі діти використовують накладну аплікацію.

АПЛІКАЦІЯ З ОСІННЬОГО ЛИСТЯ «НА ЛІСОВІЙ ГАЛЯВИНІ»

Аплікація з осіннього листя

«На лісовій галявині»

(модульна, силуетна та симетрична техніки)

На занятті діти мандрують до казкового лісу, де зустрічають своїх нових друзів: «Веселий метелик», «Яскравий равлик», «Розумна сова», «Маленька гусениця», «Казковий лис», «Сміливе левеня», «Красень пава», «Кмітливий їжачок». Виконуючи свої аплікації, діти «погралися» із формою, розміром та кольором осіннього листя. Піддатливе листя дало можливість втілити задумане та завершити сюжет до кожної роботи, використовуючи у роботі модульну, силуетну та симетричну техніки.

АПЛІКАЦІЇ ІЗ НАСІННЯ ТА ЗЕРНОВИХ «ЧАРІВНЕ НАСІННЯ»

Аплікації із насіння та зернових «Чарівне насіння» (аплікація з елементами малювання)

На занятті творчий процес поєднував аплікацію з елементами малювання. Дуже кропітка робота із маленькими за розміром елементами природного матеріалу. Використання насіння в аплікації надає їй об'єму, динаміки та виразності форми. Роботи «Чарівна осінь», «Їжачок», «Диво візерунок» потребували кольорового завершення сюжету за допомогою гуаші чи акварелі.

Робота з природними матеріалами — це відмінний спосіб познайомити дітей зі світом природи й розвинути в них багату фантазію. Використовуючи у своїй творчості предмети з

навколишнього світу, з якими стикаються кожен день (гілочки, листя, жолуді, насіння, зерна, шишки), діти з часом звикають дивитися на них по-іншому та стають на сторону творців, а не просто спостерігачів.

Робота з природними матеріалами — це відмінний спосіб познайомити дітей зі світом природи й розвинути в них багату фантазію. Використовуючи у своїй творчості предмети з навколишнього світу, з якими стикаються кожен день (гілочки, листя, жолуді, насіння, зерна, шишки), діти з часом звикають дивитися на них по-іншому та стають на сторону творців, а не просто спостерігачів.

Пластилінографія як засіб розвитку фантазії дітей дошкільного віку

Оксана УШАТКІНА
керівниця гуртка «Чарівні фарби»

Дошкільний вік — це сенситивний період для розвитку у дітей продуктивної діяльності: малювання, ліплення, аплікація і конструювання. У них маля може висловити своє ставлення до навколишнього світу, розвинути творчу уяву, а також усне мовлення та логічне мислення. До Вашої уваги, пропонуємо досвід практичних занять керівника гуртка «Чарівні фарби», як використовуючи інструменти та засоби виразності пластилінографії, сприяти пробудженню дитячої фантазії, надихаючи вихованців до створення нових захоплюючих образів.

Чому саме пластилінографія?.. Бо це – цікаво, корисно, сучасно, доступно для кожного.

То ж в чому її сутність? Пластилінографія — один з видів народної творчості та декоративного і прикладного мистецтва в естетичному розвитку людей. Являє собою створення ліпних картин із зображенням більш-менш опуклих, напівоб'ємних об'єктів на горизонтальній поверхні.

Що таке пластилінографія?

- ▶ Пластилінографія — один з видів народної творчості та декоративного і прикладного мистецтва. Являє собою створення ліпних картин із зображенням більш-менш опуклих, напівоб'ємних об'єктів на горизонтальній поверхні.

Умови для розвитку фантазії дітей, які необхідні, на наш погляд, працюючи в цій техніці:

- знайомство з властивостями різного виду матеріалів для ліплення;

- варіативний показ способів та прийомів малювання пластиліном;
- використання творчого кредо «Все, що ти хочеш, що тебе цікавить та приваблює та можеш відтворити використовуючи пластилін, як засіб створення художнього образу»;
- підтримання у дітей високого рівня емоційного задоволення від результатів роботи;

Умови для розвитку фантазії при використанні пластилінографії:

- ▶ знайомства з властивостями різного виду матеріалів для ліплення;
- ▶ варіативний показ способів та прийомів малювання пластиліном;
- ▶ використання творчого кредо «Все, що ти хочеш, що тебе цікавить та приваблює, ти можеш відтворити, використовуючи пластилін, як засіб створення художнього образу»;
- ▶ підтримання у дітей високого рівня емоційного задоволення від результатів роботи.

В роботах вихованців, створених в цій техніці, - проявлення фантазії має дуже багатогранні форми:

- поєднання кольорів, яке носить не звичайний (фантастичний) аспект;

- форма, в якій діти передають той чи інший образ;
- додавання різноманітного декору (бісер, бусіни, стрічки, гудзики, природні матеріали, блискітки, гліттер, декор зроблений власноруч та ін.);

➤ **Форми вираження фантазії при використанні пластилінографії:**

Поєднання кольорів, яке носить незвичайний (фантастичний) аспект

Додавання різноманітного декору (бісер, стрічки, гудзики, природні матеріали, блискітки, гліттер, декор зроблений власноруч та ін.)

Форма, в якій діти передають той чи інший образ

Все це дозволяє перетворити звичайну роботу на фантастичний шедевр неповторний та унікальний.

Для розвитку фантазії *пластилінографія* - це невичерпне джерело.

Треба лише якомога більше показати дітям можливостей використання її в різних варіантах поєднання. Надати більше свободи для прояву емоцій та почуттів.

Для розвитку фантазії
пластилінографія - це
невичерпне джерело.
Треба лише якомога
більше показати дітям
можливостей
використання її в різних
варіантах.
Надати більше свободи
для прояву емоцій та
почуттів.

Тема: «Повітряна куля бажань»

включала у виконанні бажання
не тільки

намалювати її пластиліном, а ще і
пофантазувати про свої мрії,
написавши листа.

Так, тема «Повітряна куля бажань», викликала у вихованців бажання не тільки намалювати її пластиліном, а ще і пофантазувати про свої мрії написавши листа.

Підводний світ, занурив вихованців до царства Нептуна, де риби перетворились на красунь, які одягли сукню із бісера. Методику пластилінографії можна використовувати для розвитку творчих здібностей дітей різного віку, оскільки розвиток у дітей уяви та естетичного смакує дуже важливим. При використанні методики пластилінографії розвивається дрібна моторика м'язів рук у дітей дошкільного віку. Адже пластилін використовується як «фарби», як зображувальний матеріал, а інструмент для роботи з цим матеріалом слугують долоньки та пальчики дитини. Особливо

підкупує дітей то, що виявляється, пластиліном можна малювати, а не тільки ліпити.

Тематика казкових тварин подарувала фантастичні, яскраві неіснуючі образи.

Заняття пластилінографії сприяють розвитку таких психічних процесів, як: увага, пам'ять, мислення; сприяють розвитку сприйняття, просторової орієнтації, сенсомоторної координації дітей, тобто тих шкільно-значущих функцій, які необхідні для успішного навчання в школі.

Одним з безперечних достоїнств занять по пластилінографії з дітьми дошкільного віку є інтеграція предметних областей знань, адже діти і рахують необхідну кількість деталей для своєї роботи, і закріплюють кольори і відтінки, і згадують матеріал вивчених лексичних тем. Теми занять тісно переплітаються з життям дітей, з тією діяльністю, яку вони здійснюють на інших заняттях (по ознайомленню з природнім довкіллям, розвитку мовлення, тощо.).

Пластилінографія має велике значення як засіб розвитку фантазії дітей дошкільного віку. Її широке використання надає сприятливі умови для розвитку фантазії, тому радимо використовувати пластилінографію в різних видах гурткової роботи.

Пластилінографія має велике значення, як засіб розвитку фантазії дітей дошкільного віку, її широке використання надає сприятливі умови для розвитку фантазії, тому радимо використовувати пластилінографію в різни видах гурткової роботи.

Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості

Вплив казки на розвиток дитячої фантазії

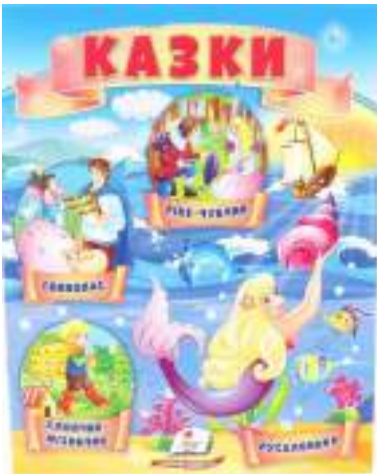
АЛІНА АХАНКІНА
практичний психолог

Фантазія - важлива умова нормального розвитку особистості дитини, вона необхідна для вільного виявлення його творчих можливостей. У дошкільному віці фантазія виступає як одна з найважливіших умов засвоєння суспільного досвіду. І на допомогу приходить казка. Адже казка для дитини - це не просто вигадка, фантазія, це особлива реальність світу почуттів.

Завдяки казці дитина пізнає світ не тільки розумом, але й серцем. І не тільки пізнає, а й відгукується на події і явища навколишнього світу. У казці черпаються перші уявлення про справедливість і несправедливість добро і зло. Слухаючи казки, діти глибоко співчують персонажам, у них з'являється внутрішній імпульс допомоги, захисти.

Але саме головне виникає бажання створити власну казку, дитина починає активно фантазувати.

*Найдіє-
вішим
способом
розвитку
творчої
фантазії
є «казка».*
Що ж таке
«казка»?

КАЗКА

Казка – не тільки двері в чарівний світ, де оживають фантазії. Це ще й один із ефективних інструментів, який ви можете використовувати для творчого розвитку дитини.

Казка – не тільки двері в чарівний світ, де оживають фантазії. Це ще й один із ефективних інструментів, який ви можете використовувати для творчого розвитку дитини.

Чому ж так казка близька дитині?

- Завдяки казці у дитини є можливість програти негативні ролі, почуття не боятись при цьому бути покараним.
- Дитина не лише визначає для себе тип поведінки, а й ідентифікуючи себе з головним героєм вчиться долати різні ситуації.
- Дитина співпереживає герою казки і наче проживає разом з ним в уяві всі небезпеки. Це допомагає значно зменшити страхи дитини, підвищити свою самооцінку, впевненість у своїх силах, може стати в нагоді в житті.

ЧОМУ Ж ТАК КАЗКА БЛИЗЬКА ДИТНІ?

Завдяки казці у дитини є можливість програти негативні ролі, почуття не боячись при цьому бути покараним

Дитина не лише визначає для себе тип поведінки, а й ідентифікуючи себе з головним героєм вчиться долати різні ситуації

Дитина співпереживає герою казки і наче проживає разом з ним в уяві всі небезпеки. Це допомагає значно зменшити страхи дитини, підвищити свою самооцінку, впевненість у своїх силах, може стати в нагоді в житті

Дитина до гуртка приходиться з великим творчим потенціалом. Розвинути фантазію дитини, зробити навчання привабливим, цікавим, творчим допомагають саме казки.

Під час знайомства дитини з казкою я ставлю перед собою два завдання:

- по-перше, зрозуміти, розібратися в тому, що відчуває малюк, на що спрямовані його переживання, наскільки вони глибокі і серйозні. Відкрилося йому що-небудь нове під впливом казки, а якщо ні, то чому.
- По-друге, допомогти дитині повніше висловити, виявити свої почуття, створити для нього особливі умови, в яких

могли б проявитися його активність, його сприяння персонажам казки, спонукати його до творчості.

Для цієї мети в гуртку був використаний цікавий метод роботи з казкою є моделювання казкових сюжетів.

Моделюванню казкових сюжетів доцільно дотримуватись таких етапів:

I етап – **підготовчий;**

II етап - **комунікативно – діяльнісний;**

III етап – **моделюючий;**

Пропонуємо більш детально ознайомитися й розглянути даний метод.

Моделювання казкових сюжетів :

- I етап - підготовчий
- II етап - комунікативно - діяльнісний
- III етап – моделюючий

I етап – підготовчий

- Починаємо роботу зі складання казки за предметно-схематичною моделлю. Як правило, предмет або малюнок може стати вихідною позицією щодо складання казки (показують малюнки).
- Так можна запропонувати дітям пофантазувати на тему «Рукавичка», «Лисичка та Журавель».

Ми зараз можемо побачити, як кожна дитина намалювала свою улюблену казку, казкових героїв. Кожна дитина ділилася своїми враженнями від казки, розповідали сюжет казки.

II етап - комунікативно - діяльнісний

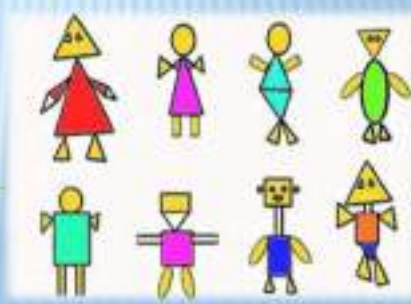
- Ми пропонуємо схеми, які не нагадують жодної із казок, які знають діти.
- Можна показати дітям геометричні фігури (трикутник, чотирикутник, коло).
- Так три однакових кола можуть нагадати казку «Трое поросят».
- Або три однакові за кольором і різні за величиною кола можуть нагадати казку «Три ведмеді».

Зараз наглядно можемо розглянути, кожна дитина на цьому етапі повністю включила свою творчу фантазію та почала створювати власну фантастичну чарівну казку. Ми бачимо як дитина створила казку «Чарівні тваринки у лісі» кіт трикутник, голова коло. Заєць має овальну форму, ялинка трикутники.

II етап

II етап - комунікативно - діяльнісний

- пропонуємо схеми, які не нагадують жодної із казок, які знають діти (геометричні фігури)
- за схему діти фантазують та малюють свою казку

III етап – моделюючий

- Підводимо дитину до розуміння того, що знайомих казкових персонажів можна не лише схематично представити у вигляді геометричних фігур, схем, моделей, але й скласти зовсім нову казку - з новим сюжетом, персонажами, тощо.
- У роботі з дошкільниками доцільно використовувати різні варіанти щодо моделювання казкових сюжетів.

III етап – моделюючий

- дитина за створеним малюнком розкриває модель сюжету створеної казки як результату фантазування.

Приклад казки дитини - Микита 5 років – хлопчик вигадав та створив власну чарівну казку, дуже приємно коли долучаються батьки до створення казки.

«Казка про добро»

Жили були дід і баба. Та такі бідні, що й окраєць хліба вже не мали. Але одного разу побачив дід пташечку, яка чогось не могла літати. Дід придивився і побачив, що у неї зламане крильце. Він її взяв додому-лікувати. За тиждень пташка вже полетіла у теплії краї. А гніздечко, у якому вона спала було повне різними скарбами, як же дід з бабою з раділи і зажили. Така казка допомагає дитині творчо фантазувати, вчить, що завжди потрібно приходити на допомогу і робити добро та набувати певного соціального досвіду.

«Казка, фантазія – це ключик, за допомогою якого можна відкрити джерела думки і слова. Це образно кажучи, свіжий вітер, що дає яскравий вогник дитячої творчої фантазії»

сайт:

<https://donopdut.org.ua/>

Рекомендуємо спробувати (застосувати) ці рекомендації в освітньому процесі закладів позашкільної освіти в гуртковій роботі з вашими малюками – не пошкодуєте. Привчайте їх бачити незвичайне у звичайних речах, і налаштовуйте на оригінальні думки, абстрактне мислення, може бути, саме такий підхід у навчанні в майбутньому допоможе дітям стати надзвичайними творчими особистостями, які вміють бачити красу у найдрібніших, і з першого погляду, у незначних явищах.

наша електронна скринька:

schoolradist@ukr.net